

Ομώνυμες - παρώνυμες λέξεις , Οικογένειες λέξεων

ομόηχες

Ομώνυμα λέγονται οι λέξεις που **προφέρονται με τον ίδιο τρόπο**, αλλά **έχουν διαφορετική σημασία και (συνήθως) γράφονται διαφορετικά:**

π.χ. **ψηλός** (= που έχει μεγάλο ύψος), **ψιλός** (= λεπτός)

κλίμα (= καιρικές συνθήκες), **κλήμα** (= το αμπέλι).

Στα παραπάνω παραδείγματα οι ομώνυμες λέξεις **ψηλός- ψιλός, κλίμα- κλήμα** έχουν διαφορετική ορθογραφία. Αυτό συμβαίνει **συνήθως**.

Όμως υπάρχουν και ομώνυμα με την ίδια ορθογραφία:

π.χ. **ταινία** (= κινηματογραφικό έργο),

ταινία (= σκουλήκι που ζει ως παράσιτο στο έντερο του ανθρώπου).

γλείφω = (παγωτό) γλείφτης

η τύχη τα τείχη οι τοίχοι

γλύφω = δίνω μορφή σε ένα στερεό σώμα (γλύπτης)

Παρώνυμα λέγονται οι λέξεις που **μοιάζουν** αρκετά **στην προφορά**, αλλά **έχουν διαφορετική σημασία και γράφονται διαφορετικά:**

π.χ. σφήκα - σφίγγα αμυγδαλιές - αμυγδαλές καμάρα - κάμαρα

αχόρταγος - αχόρταστος στήλες - στύλος **πολλή - πόλη**

στερώ - υστερώ τεχνητός - τεχνικός **πολύ - πόλη**

Όταν τα παρώνυμα ξεχωρίζουν μόνο από τον διαφορετικό τονισμό, λέγονται **τονικά παρώνυμα:**

π.χ. σκεπή - σκέπη νομός - νόμος θολός - θόλος γερός - γέρος

περνώ - παίρνω φορά - φόρα

Οικογένειες λέξεων :

Νέες λέξεις μπορούν να σχηματίζονται με δύο τρόπους:

α. **Με παραγωγή**, όταν **προσθέτουμε καταλήξεις** σε μια λέξη που ήδη υπάρχει.

Π.χ. παιδ-ί, παιδ-ικός, παιδ-άκι

Η αρχική λέξη λέγεται **πρωτότυπη**, ενώ η λέξη που παράγεται από την πρωτότυπη λέγεται **παραγωγή**.

β. **Με σύνθεση**, όταν **ενώνουμε δύο άλλες, απλές λέξεις**.

Π.χ. δέντρο + φυτεύω → **δεντροφύτευση**

Κάθε απλή λέξη και όλες όσες προέρχονται από αυτή με παραγωγή ή σύνθεση αποτελούν μια **οικογένεια λέξεων**. Όλες αυτές οι λέξεις είναι μεταξύ τους **συγγενικές**.

Ασκήσεις στις Ομώνυμες - παρώνυμες λέξεις, Οικογένειες λέξεων

Συμπλήρωσε τα κενά των προτάσεων επιλέγοντας το κατάλληλο από τα ζευγάρια ομώνυμων που βρίσκονται στην παρένθεση:

ευχαρίστηση

(~~εφορία~~ - ~~ευφορία~~, ~~κόμμα~~ - ~~κώμα~~, ~~φακοί~~ - ~~φακή~~, ~~θήρα~~ - ~~θύρα~~, ~~ιός~~ - ~~υιός~~, ~~όμως~~ - ~~ώμος~~)

Η **φακή** είναι ένα πολύ υγιεινό όσπριο.

Οι **φακοί** επαφής αντικαθιστούν τα γυαλιά οράσεως.

Βρισκόταν σε **κώμα** για δέκα χρόνια.

Ξέχασε να βάλει **κόμμα** στο γραπτό του και δε βγάζω νόημα.

Πλήρωσα ένα μεγάλο πρόστιμο στην **εφορία**

κλίνω το ρήμα
κλείνω την πόρτα

Στην παρέα επικρατούσε χαρά και **ευφορία**

Την πήρα τηλέφωνο **ώμος** δεν απάντησε.

Έπεσα κάτω και χτύπησα άσχημα τον **ώμο** μου.

Το καλοκαίρι στις διακοπές μας μείναμε στη **Θήρα**

Χτύπησα τη **θύρα** του σπιτιού, αλλά κανένας δεν απάντησε.

Στο Ευαγγέλιο αναφέρεται ότι ο Θεός είπε: «Αυτός είναι ο **υιός (γιος)** μου ο Μονογενής».

Εδώ και πέντε μέρες με ταλαιπωρεί ο **ιός** της γρίπης.

πήρα - πείρα η χήρα - η χείρα (χέρι) ο χήρος - ο χοίρος (γουρούνι)

Γράψε ένα ομώνυμο δίπλα σε καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

κλίνω -> **κλείνω** χαίρει -> **το χέρι**

πήρα -> **πείρα (η)** ^{οι} όροι -> **τα όρη (το όρος..)**

το κερύ -> **οι καιροί** ψηλός -> **ψηλός**

κλήμα -> **κλίμα (το)** ^η πάλη -> **πάλι (ξανά) η Πάλλη (νομός Έβρου)**

^{το} νοίκι -> **η νίκη** ^{το πτώμα η} σορός -> **ο σωρός**

^η λύρα -> **η λύρα (μουσικό όργανο)** ^{το} τείχος -> **ο τοίχος**

ΑΣΚΗΣΗ: ΜΕ ΤΙΣ ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΛΕΞΕΙΣ ΦΤΙΑΧΝΩ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ !!!!!

Διάλεξε το κατάλληλο από τα ομώνυμα της προηγούμενης άσκησης και συμπλήρωσε τις προτάσεις που ακολουθούν:

Κάθε φορά που με κυνηγά ο σκύλος στη γειτονιά, μπαίνω στο σπίτι και **κλείνω**

..... καλά την πόρτα.

ΕΜ

ΑΑ

Η δασκάλα μου είπε να **κλίνω**..... το ρήμα *τρέχω*.

Το **κλίμα**..... της Ελλάδας είναι εύκρατο.

Ο γεωργός κλάδεψε το **κλήμα**..... για να το καθαρίσει από τα ξερά κλαδιά.

Κάθε φορά που πηγαίνω στην εκκλησία ανάβω ένα **κερί**.....

«Οι **καιροί**..... άλλαξαν!» είπε ο παππούς αναστενάζοντας.

Οι της οικονομικής συμφωνίας ήταν δυσβάσταχτοι.

Από την κορυφή του βουνού ατένιζα τα απέναντι....., τις πεδιάδες και το ορμητικό ποτάμι.

Η κοπέλα ήταν όμορφη και λυγερόκορμη.

«..... ζάχαρη να αγοράσεις», μου είπε η μητέρα μου.

Συμπλήρωσε τα κενά των προτάσεων επιλέγοντας το κατάλληλο από τα ζευγάρια παρωνύμων που βρίσκονται στην παρένθεση:

Μετά την εντατική προπόνηση ο αθλητής έπαθε χιαστών. (ρίψη - ρήξη)

Κάθισε στο του κατηγορουμένου φανερά ανήσυχος, (εδώλιο - ειδώλιο)

Στην κουζίνα στοιβάζονταν τα άπλυτα πιάτα. (σωρός - σορός)

Η ηλίου ήταν φανερή με γυμνό μάτι. (έκλειψη - έκθλιψη)

Ο έμπορος πουλούσε την του στα πανηγύρια. (πραμάτεια - πραγματεία)

Οι αρχαίοι Έλληνες πίστευαν ότι οι ήταν θεότητες που ζούσαν

στα δάση και στα ποτάμια της πατρίδας μας. (νύφη - νύμφη)

Ο ομιλητής μιλούσε τόσο μονότονα, που όλοι αισθάνθηκαν απίστευτη (ανία - άνοια)

Από τα ζεύγη παρωνύμων της παρένθεσης επέλεξε τα κατάλληλα και συμπλήρωσε τις προτάσεις

(ανία - άνοια, μετεγγραφή - μεταγραφή, χώρος - χορός, σφήκα - σφίγγα, τεχνητός - τεχνικός, νόμος - νομός, γένεση - γέννηση):

Η παρέα του ήταν τόσο πληκτική, που ένιωσα

Η γιαγιά μου πάσχει από γεροντική

Με τσίμπησε μια και πρήστηκε το χέρι μου.

Το αίνιγμα της λύθηκε από τον Οιδίποδα.

Η λίμνη του Μαραθώνα τροφοδοτεί την Αθήνα με νερό.

Ήταν και δούλευε στη ΔΕΗ.

Πήρα για άλλο σχολείο.

Η ομάδα μου πήρε με έναν νέο παίκτη.

Πρέπει να υπακούμε στους του κράτους.

Διαμένω στο Αρκαδίας.

Η του σύμπαντος αποτελεί μυστήριο για τους επιστήμονες.

Η του αδερφού μου με γέμισε χαρά.

Ο εκδηλώσεων του σχολείου μας στολίστηκε κατάλληλα για

Μαθαίνω παραδοσιακούς

Γράψε ένα παρώνυμο για καθεμιά από τις λέξεις:

κάνεις ->..... πορτοκάλι ->

αχόρταστος -> Δήλος ->

φόρα -> κάλλος ->

χώρος -> ζήτω ->

διάφορα ->..... βαλτός ->.....

ράφι ->

Συμπλήρωσε τα παρακάτω κενά με τις λέξεις φίλος ή φύλλο ώστε να σχηματιστούν παράγωγες ή σύνθετες, όπως στο παράδειγμα:

<u>φι</u> λάνθρωποςότιμος	εξώ.....ο
.....ωμαάδιολογος
ζωό	συμ.....ωση	ποδοσφαιρό.....
ειρηνό	ψευτο.....ία	λυκο.....ία
.....ωσιά	· βιβλίο.....ία	δί.....